

EDUKACIJA DJECE U INKLUZIVNIM GRUPAMA

Problemi predškolske djece s poteškoćama u razvoju najčešće se očituju ponajprije kao problemi njihovih roditelja, a tek ona sredine u kojoj ta djeca borave.

Roditeljima nije problem samo «kako izaći na kraj s poteškoćom» već i činjenica da mnogo vremena «potroše» tražeći gdje i kako se informirati o nastalim problemima svojega djeteta i njegovih poteškoća. Kako osigurati smještaj djeteta odnosno, njegovo uključivanje u neku predškolsku ustanovu tek je sljedeći problem. Pronaći pravi pristup, način rada i planiranja također su problemi s kojima se roditelji susreću. Potrebno je upoznati se s različitim programima koji su ponudeni u našem okruženju, vidjeti koji pristup je najbolji za dijete. Da bi to roditelj mogao, potrebno mu je pružiti mogućnost upoznavanja sa svakim ponuđenim planom, materijalom i pristupom i njihovim djelovanjima na razvoj određene sposobnosti kod djece.

Odnedavno se i kod nas može izabrati plan, program i pristup rada s djecom s poteškoćama u razvoju koji će biti najučinkovitiji za određeno dijete. U većini vrtića su to posebni programi koji se provode u jednoj ili više posebnih grupa. Iako su takvi programi nešto skuplji, nadamo se da će ih biti sve više jer su i potrebe sve veće. Još uvijek imamo mali broj službeno prihvaćenih programa usmjerenih na dijete u kojima se metodikom i načinom rada pokazuje da je moguće i poželjno provoditi ga u grupi u kojoj su i djeca s poteškoćama. Nadamo se da će i kod nas uskoro biti moguće, uz sve ostale ponuđene programe, i upis u inkluzivnu grupu po **Programu Korak po korak**. Kad roditelji dobiju mogućnost izbora programa u redovnim vrtićima i inkluzivnim grupama, vjerojatno će biti jednako tako zadovoljni kao i roditelji iz nekih razvijenih zapadnih zemalja. Na djecu usmjerena praksa nastala je na temelju uvjerenja da je obitelj djetetov prvi i primarni odgajatelj. Svaka odgajateljica cijeni i poštuje sve što djeca nauče u roditeljskom domu. Obzirom da predškolski program širi opseg svojega rada uključujući i djecu s posebnim potrebama, potrebna mu je i pomoć djetetove obitelji, jer je njeno sudjelovanje izrazito važno. Sljedeći primjer intervjua to će nam i pokazati.

Barbarina mama - Intervju s roditeljem djeteta uključenog u Projekt Kružni tok inkluzije s individualiziranim edukacijskim programom

P: Kako ste odlučili upistati svoje dijete u ovaj odgojno-obrazovni program?

O: Odvela sam Barbaru liječniku kad je imala oko dvije godine. Bila sam zabrinuta jer se činilo da ne napreduje jednako brzo kao ostala djeca njene dobi. Liječnica mi je predložila da je odvedem logopedu na pregled. Učinila sam to. Logoped mi je rekao da je potrebno napraviti još neke dodatne testove i preglede. Nisam je tada mogla odvesti na dodatne preglede jer nisam imala dovoljno financijskih sredstava za to. Razgovarala sam s logopedom što bih još mogla napraviti i gdje odvesti Barbaru na dnevni tretman. Predložila mi je da Barbaru odvedem u ustanovu "Heart Spring", gdje će se moći napraviti još neki testovi i to će biti najbolji način da se dobiju odgovori na moja pitanja. U "Heart Spring"-u su napravili različite pretrage vida, sluha, tjelesnih sposobnosti i sl. da bi se vidjelo Barbarino zdravlje i je li s njom sve u redu. Nije bilo. Predložili su da je ostavim u grupi, ali to je bilo jako skupo. Odlučila sam se za nešto jeftiniji oblik, a to je bio polusatni tjedni individualni rad Barbare sa stručnom osobom. Nisam osjećala da je njoj potrebna "specijalna, posebna grupa", već samo individualna pomoć stručnjaka. Stručni tim u "Heart Spring"-u mi je preporučio vrtić na našem području koji se bavi problemima takve djece te besplatnu pomoć mojem djetetu. Barbaru su primili u grupu. Osjetila sam olakšanje jer nije bila etiketirana, ni obilježena kao neki poseban problem, već je bila sa djecom svoje dobi, a dobila je i stručnu pomoć koja joj je trebala.

P: Kada ste je upisali, kako ste znali koje potrebe ima i što joj je potrebno?

O: Bila sam na svakom rasporedu dogovorenim sastanku i razgovarala sa svakom osobom koja je bila uključena u njezin individualni odgojno-obrazovni program. Sve su te osobe stalno procjenjivale jesu li dobro usmjerile svoj rad i neprestano su mene pitale za mišljenje o tome te me i uključivale u tijek rada. Ja sam također imala kopije svih procjena i ispitivanja što su ih radili s Barbarom. Također su me pitali kakva su moja očekivanja, što bih

željela, koji su moji zahtjevi, što želim da ona nauči, koji su moji strahovi, nade i snovi vezani uz Barbarin napredak. Uključila sam se, koliko god sam mogla, u njezin program rada.

P: Kako ste komunicirali i kontaktirali sa stručnim timom koji je radio s Barbarom?

O: Po Barbari sam u grupu poslala jednu bilježnicu pa su mi odgajateljice u njoj mogle napisati što su sve radile s njom i što da nastavim raditi kod kuće. To mi je pomoglo da razumijem što sve rade u vrtiću. Bilo je dana kada mi je Barbara sama govorila što su radili ali često to nije imalo nikakvog smisla. No, kada bih pogledala u njenu bilježnicu vidjela bih detaljno objašnjeno što je radila tog dana i s kojim ciljem.

P: Kako je program pomogao Vašem djetetu?

O: Prvo sam primijetila da jačaju njeno samopouzdanje. Na početku je, pri dolasku u grupu, samo sjedila i plakala. To me silno žalostilo. Često sam znala dugo s njom razgovarati izvan grupe, ali odgajateljica mi je rekla da tako ne možemo ništa postići i da će se ona za sve pobrinuti. Bit će bolje kasnije, kad se Barbara privikne na grupu. I tako je bilo. Prva godina bila je vrlo teška. Mislila sam da je sljedeća važna stvar koju će dobiti to da se druži s djecom svoje dobi, da ih promatra i na taj način uči od njih. Naučila je mnogo od onoga što je vidjela, bolje nego kad smo joj govorili o tome. Sljedeća dobra stvar je i to što se voljela igrati s drugom djecom, za razliku od prvih dana pri dolasku u grupu. Možda se to događalo zato što nije mogla s njima razgovarati jer je nisu mogli razumjeti. Ipak, mislim da je program u cijelosti pomogao mom djetetu.

P: Ima li vaše dijete nekog posebnog prijatelja?

O: Mislim da su joj svi prijatelji. Nikome nije strana, ali nikog ni ona ne odbija.

P: Koji biste savjet dali drugim roditeljima čija su djeca uključena u program inkluzije?

O: Samo jednu stvar a to je da provjere sva moguća sredstva i načine kako da pomognu djetetu i pruže mu sve što mu treba. Nemojte reći "treba samo proći vrijeme i bit će bolje". I ja sam tako mislila u početku, sve dok mi netko nije rekao - tko zna, ako čekate možda bude prekasno, jer će ona biti prestara da se nešto učini, a sada se tako mnogo još može učiniti. Ne možete predvidjeti što će se dogoditi u budućnosti.

P: Što mislite, do koje mjere ste Vi uključeni u program rada s Vašim djetetom?

O: Mislim da sam u program uključena od početka do kraja. Ako postoje neka pitanja ili se javi neki problem uvijek mogu telefonom dobiti pojašnjenje ili ću dobiti pismeno pojašnjenje u bilježnici. Ako tražim pozornost, dobit ću je na svim sastancima koje će se organizirati za moje dijete. Ako postavim pitanje, dobit ću i odgovor na njega, bez obzira postavljam li pitanje o njenom individualnom odgojno-obrazovnom programu ili o njoj samoj.

P: Što mislite koje sve prednosti dobije vaše dijete od programa s aspekta inkluzije?

O: Ona nešto uči. Izvršava svoje zadatke, osmišljava svoje snove, nade i strahove, stvari koje ja i ostali planiram i nudimo joj putem njenog individualnog odgojno-obrazovnog programa. S tim programom ona doživljava uspjeh. Barbara voli grupu i može u redovnoj grupi dobiti još i posebnu pouku iz područja govora da bi postigla još

bolje rezultate. Odgajatelji poznaju moje dijete. Znam da u grupu dolaze novi odgajatelji, ali sve dok je njihov pristup neposredan, gotovo familijaran, dok s njom uspostavljaju dobar odnos i kontakt, ja znam da je sve u redu i da rade s njom dobro. To mi daje osjećaj olakšanja, jer znam da za nju više nitko nije strana osoba. To i nju čini opuštenom i osjeća se dobro.

P: Jeste li još zabrinuti i ako jeste na čiju biste adresu uputili svoju zabrinutost?

O: Brine me još činjenica što Barbara završava s predškolskim odgojem i što će se dogoditi kad bude morala ići u školu. Razred s individualnim odgojno-obrazovnim programom? Ili razred u kojem se provodi inkluzija? Ako je tako, gdje ga može imati? Pisat ću svakome (senatorima) tko je odgovoran i tko može osigurati fondove za takav način rada jer prekrasno je imati ga. To je pravi blagoslov i za djecu i za njihove roditelje. Djeca toliko dobrog dobiju s njime. Takav program je vrlo važan jer daje rezultate djeci s posebnim potrebama. Roditelji mogu učiti djecu s teškoćama u sigurnom okruženju, no učenje zahtijeva da se izade u okolinu, da se izvana pogleda i uvidi više spoznaja te da ih se razumije. Nadam se da će se u budućnosti više programa inkluzije ugraditi i u druge škole, zato što populacija svakim danom sve više raste, a stil života se mijenja i nažalost, djeca koja nisu prihvaćena su ona koja će patiti i ispaštati ako se sva moguća sredstva ne usmjere prema njima.

Pomoć obiteljima djece s posebnim potrebama počinje onda kad se dijete uključi u program vrtića. Što je dijete starije, zahtjevnije je i treba mu više vremena za prilagodbu potrebama druge djece. Dovoljno rana pomoć omogućit će kod djece rano razvijanje određenih sposobnosti, a što je ona kasnija to će teže biti mijenjati određene navike.

Pedagoški odgojno-obrazovni program utječe i na roditelje i na njihovo ponašanje i rad s djecom. Roditelji traže određene informacije i praktične pristupe i metode za rad sa svojom djecom. Odgajateljice i učiteljice im mogu prezentirati takve metode neposrednim radom u grupi djece, u njihovom domu ili na sastancima s roditeljima. Vrlo je važno da vrtić, odnosno škola, omogući roditeljima različite oblike komunikacije. Neki roditelji više vole pismenu komunikaciju, drugi pak neposredne međusobne odnose s odgajateljicom. Kad se komunikacija pojača, roditeljima se čini da postaju sposobniji za rad sa svojom djecom, tako da se povećava i samopouzdanje djece. Roditelji poručuju da se osjećaju jako loše kad određene odluke u vezi s njihovom djecom donosi institucija bez prethodnog dogovora s njima. Većina obitelji je spremna izmijenjivati informacije, samo da bi s djecom postigle veći uspjeh. Zato vrtić ili škola moraju uporno raditi na tome da roditeljima koji otklanjaju pomoć ponude što više neobaveznih i korisnih informacija, da bi ih tako pridobili u brzi za njihovom djecom.

RAZUMIJEVANJE INDIVIDUALNIH POTREBA OBITELJI

Sanja Kobeščak

Obitelji djece s posebnim potrebama neosporno su čitav život odgovorne za svoju djecu. Jedna od najvažnijih stvari, koje mogu napraviti odgajatelji, je da pomognu takvim obiteljima vjerovati u njihove sposobnosti i načine pomoću kojih će se moći suočiti s problemima u radu sa svojom djecom. Obitelj na različite načine shvaća svoje potrebe, izvore i prioritete. Neke obitelji zato trebaju više pomoći nego druge, tako da nema modela koji bi bio primjenjiv za sve. Zapravo, svaka grupa ima unikatne sposobnosti, moći i potrebe.

Mnoge obitelji će u vrtiću tražiti pomoć u obliku informacija o njezi i radu sa svojom djecom koja imaju posebne potrebe. Trebat će informacije za rad s djecom najmlađe dobi i kasnije, u budućnosti. Djetelov prijelaz iz predškolskih programa u školu obiteljima prouzrokuje dodatne teškoće i brige, tako da u tom razdoblju obitelji pomoć traže i od škole. To znači da vrtić i škole moraju pomagati obiteljima pri obogaćivanju njihovih sposobnosti za rad s djecom, tako da ne ostanu zauvijek ovisne o posebnim stručnjacima koji bdiju nad budućnošću njihove djece s posebnim potrebama (Dunst, Trivette & Deal, 1988).